

MENETETYISTÄ RUUMIINOSISTA MERKITYKSELLISIKSI MUSEOESINEIKSI: 1600-LUVUN MEKAANISEN KÄSIPROTEESIN MONIAIKAISIA EETTISIÄ NÄKÖKULMIA

Turun kaupunginmuseon kokoelmissa on 1600-luvulle ajoitettu koristeellinen käsiproteesi, joka on luokiteltu museoarvoltaan merkittäväksi esineeksi. Tässä artikkelissa tarkastelen käsiproteesille museokontekstissa annettuja merkityksiä moniaikaisesti, esineen koko museaalisen elinkaaren ajalta. Merkitysten ja niiden muodostumisen tarkastelu tuottaa uutta tietoa museoesineiden arvomuodostuksesta ja arvottamisen prosesseista sekä auttaa ymmärtämään museoesineiden esittämisen eettisiä ulottuvuuksia.

Asiasanat: museoetiikka, museokokoelmat, museoesine, semiotiikka, merkityksenluonti, museoarvo

Johdanto

Turun linnan joulukuussa 2024 avatussa *Kruunun väkeä* -näyttelyssä on esillä raudasta valmistettu, 1600-luvulle ajoitettu mekaaninen käsiproteesi (TMK1723). Silloisen Turun kaupungin historiallisen museon¹ kokoelmien keruu alkoi vuonna 1881, ja proteesi lisättiin kokoelmiin vuonna 1884.² Museon pöytäkirjoissa käsiproteesi mainitaan 13.11.1884 päivättyssä kohdassa, jolloin proteesi on ostettu kokoelmiin tilanomistaja C. F. Lindeströmiltä Raisiosta.³ Tällä hetkellä proteesi on luetteloitu museon ”kokoelmahelmeksi” eli museaalisesti erittäin merkittäväksi esineeksi.⁴ Proteesi onkin ollut koko museaalisen elinkaarensa ajan näyttävästi esillä, ja siihen on liitetty moninaisia merkityksiä ja arvoja kokoelmatyössä, näyttelyissä ja opastuksissa.⁵

Kun käsiproteesi liitettiin museon kokoelmiin, museoilla ei ollut vielä nykyisenkaltaista kokoelmapolitiikkaa. Päätelmiä 1800-luvun kokoelmapolitiikasta on mahdollista tehdä asiayhteyden perusteella, vaikka varmuudella ei voikaan tietää miksi jokin esine on kokoelmiin valittu. Museot keräsivät 1800-luvulla erityisesti maailmaa systemaattisesti kuvaavia ensyklopedisia kokoelmia, mutta Turun kaupungin historiallinen museo keskittyi Turun menneisyyttä kuvaavien kokoelmien kartuttamiseen.⁶ Kokoelmien varhaisvaiheista erottuu silti ensyklopedinen ote.

Suomalainen museokenttä on korostanut museokokoelmien *arvottamista*. Esimerkiksi Museoviraston luettelointiohjeessa museoesineen merkitykset määritellään *museoarvon* kautta.⁷ Museoesineen tai kokoelmien museoarvon määrittämiseksi on kehitetty esimerkiksi *merkitysanalyysimenetelmä*, jonka kuvaillaan joko tuottavan, nostavan tai laskevan museoarvoa.⁸ Merkitysanalyysi kannustaa moniin kokoelmatyön eettisesti kestäviin toimintatapoihin, esimerkiksi kokoelmien jatkuvaan uudelleen tulkitsemiseen, mutta jää kuitenkin eettisesti vajavaiseksi museokokoelmien arvottamiseen sidottuine näkökulmineen. Museoarvoon keskittyvä museotyö määrittää valintojensa kautta arvonmuodostusta, mutta myös eettisen museotyön rajoja. Museoarvo määrää, liitetäänkö esine kokoelmiin, kuinka paljon siihen kohdistetaan tutkimus- ja konservointivaroja ja onko se esillä näyttelyissä. Arvonmuodostus ei myöskään ole pysyvää, vaan muuttuu kunkin ajan painopisteitten mukaan.⁹ Eettisiä ongelmia merkitysanalyysimenetelmä avaa vain yhdellä lauseella, mikä kuvastaa hyvin Suomen museokentällä vallitsevaa tilannetta: museoiden kolonialististen¹⁰ tai taustaltaan epäselvien¹¹ kokoelmien ja ihmisjäänteiden¹² säilyttämisen eettiset ongelmat on tunnustettu, mutta muut kokoelmat oletetaan yhä ongelmattomiksi. Museotyö saatetaan myös määritellä näennäisesti neutraaliksi, jolloin vaikeiden asioiden kohtaamisen sijaan hiljennytään epämukavien tilanteiden välttämiseksi.¹³

Oma näkökulmani linkittyy aiheeseen ongelmattomiksi oletettujen kokoelmien kautta. Vaikka nämä kokoelmat eivät sisällä räikeitä eettisiä ongelmia, tulisi niille luotuja merkityksiä ja arvoja mielestäni ymmärtää nykyistä laajemmin eettisen käytön varmistamiseksi. Kulttuuriperinnön tutkija Laurajane Smith on todennut, että merkitysten rakentaminen on osa kulttuuriperinnön ylläpitoa: museoesineen kulttuuriperintöarvo ei säily ilman aktiivisesti annettuja ja kehittyviä merkityksiä.¹⁴ Tässä artikkelissa kysyn, minkälaisia merkityksiä museon kokoelmaesineestä on löydettävissä ja miten museoesineisiin

kohdistuva *merkityksenluonti* sekä arvottamisen prosessit vaikuttavat niiden esittämisen eettisyyteen.

Kokoelmatyöhön kuuluvat päätökset rakentuvat vallalla olevissa diskursseissa sekä toisiinsa kytkeytyvissä merkityksenluomisen prosesseissa.¹⁵ Kunkin esineen kohdalla prosessi on omanlaisensa, kun esineisiin liitetään niiden elinkaarien aikana moninaisista lähtökohdista ja ajallisista kerrostumista nousevia merkityksiä. Historiantutkija Jorma Kalela on ajallisista kerrostumista todennut, että historiantutkija on vastuussa omille aikalaisilleen menneisyyden luotettavasta argumentaatiosta ja tutkimuskohteelleen siitä, että rekonstruktio tekee tälle oikeutta.¹⁶ Kutsun ajallista kerrostuneisuutta *moniaikaisuudeksi*, millä viitataan museoesineiden koko elinkaaren aikaisiin merkityksien ja arvottamisen prosesseihin.

Tarkasteluni teoreettinen viitekehys kiinnittyy museokokoelmia koskevaan ”uuteen museoetiikkaan”, joka soveltaa muun muassa *intersektionaalista feminismiä*.¹⁷ Intersektionaaliseen feminismiin perustuva museoetiikka pyrkii ymmärtämään museoesineiden kontekstoinnin, historiankirjoituksen ja muiden esineitä määrittävien käytänteiden ajallisia perspektiivejä ja suhteita. Arvioimalla käytänteitä on mahdollista tunnistaa ja jäsentää kokoelmatyön taustalla vaikuttavia rakenteita, prosesseja ja arvoja, jotka jäävät museotyössä yleensä huomiotta, dokumentoimatta tai kokonaan tiedostamatta.¹⁸ Puran teoriakehykseni kautta 1) näytteille asettamista sekä 2) museoesineeseen liitettyjen metatietojen ja kontekstoinnin suhdetta.¹⁹ Esimerkiksi näytteille asetettujen esineiden nimeämistavat tai kuvaukset vaikuttavat niiden merkityksiin ja arvottamiseen. Museoesineen kontekstoinnin tarkastelu taas auttaa ymmärtämään museokokoelmia ylläpitäviä tietojärjestelmiä.

Menetelmänä käytän museologian tutkija Kiersten F. Lathamien kehittämää semioottista mallia, joka purkaa museoesineitä koskevaa moniaikaista merkityksenantoa.²¹ Malli jäsentää museoesinettä kolmena ulottuvuutena: 1) *merkinkantajana* toimiva museoesine, 2) *merkinkäyttäjä* eli museokävijä ja 3) *merkki*, joka syntyy merkinkantajan ja merkinkäyttäjän yhteisvaikutuksessa.²² Semioottisen mallin ulottuvuudet kietoutuvat syklisesti toisiinsa yhdistäen menneen, nykyisyyden, museoesineen siihen liitettyine tietoineen sekä museon ympäristönä ja esitystapana. Museoesineen kantamalle merkille syntyy tässä prosessissa tulkinta eli merkitys. Museoesine nähdään siis merkityksiä ilmentävänä *dokumenttina*²³, jonka museokävijä kokee ja tulkitsee oman taustansa, kulttuurinsa, tunteidensa ja kokemustensa kautta.²⁴ En kuitenkaan tarkastele käsiproteesia

museokävijöiden näkemyksiin nojaten, vaan moniaikaisena merkityksenantona, useisiin ajallisiin konteksteihin kiinnittyvien lähdeaineistojen valossa.

Käsiroteesiin viitataan lähteissäni nimityksillä ”mekaaninen käsiroteesi” ja ”mekaaninen rautakäsi” (*mekanisk järnhand*), ja käytän itse selkeyden vuoksi museossa omaksuttua nimitystä ”(mekaaninen) käsiroteesi”. Avaan nimitysten etymologiaa ja merkityksiä jäljempänä.

Turun kaupunginmuseon kokoelmahelmi: 1600-luvun mekaaninen käsiroteesi

Käsiroteesin varhaisvaiheista Turun kaupunginmuseon kokoelmissa on säilynyt tietoa useassa eri lähteessä, mutta vain niukasti. Turun kaupungin historiallisen museon pöytäkirjoihin vuosilta 1881–1885 ja pääkirjaan vuosilta 1897–1932 on kirjattu ainoastaan lahjoittaja, esineen ajoitus ja käyttötarkoitus. Lisäksi roteesi mainitaan säännöllisesti opaskirjoissa, ensimmäisen kerran vuoden 1891 luettelossa, jossa se on esillä sarjassa D, joka sisälsi ”Koneita y. m.”.²⁵ Käsiroteesin varhaisvaiheiden merkityksiä voi kuitenkin rakentaa sen yhteyksistä käsityöläisiin, koneisiin ja mekaniikkaan. 1500–1600-lukujen käsiroteeseista on arveltu, että niiden rakentamiseen ovat vaikuttaneet laajasti eri alojen käsityöläiset ja ammattien edustajat, esimerkiksi asesepät, sotilasparturit, kellosepät ja lukkosepät. Kiinnostus mekaniikkaan johti tuliaseiden kehitykseen, mikä vaati erikoistuneiden käsityöläisten panosta. Kun tuliaseet aiheuttivat sodankäynnissä raajojen menetyksiä, sotilasparturit kohtasivat uusia haasteita. Samat käsityöläiset, jotka valmistivat tuliaseita, valmistivat myös roteeseja helpottamaan sodissa vammautuneiden elämää.²⁶ Käsiroteesin varhaisvaiheiden merkityksiä voi rakentaa sen yhteyksistä käsityöläisiin, koneisiin ja mekaniikkaan, mutta niiden yhteys ei merkityksenä välttämättä avaudu ilman kävijöiden aiempaa tai museohenkilökunnan välittämää tietämystä.

Vuoden 1891 opaskirjassa mainitaan roteesin olevan ”aiottu korvaamaan menetettyä kättä”.²⁷ Sotavamman seurauksena menetetyn raajan korvaajaa edustaneen roteesin kanssa samassa tilassa oli esillä myös muita roteeseiksi luokiteltavia esineitä, kuten 1700-luvun lääkärikalusto, silmälasit ja lasisilmäkotelo.²⁸ Kokonaisuudella on yhteys mekaanisiin koneisiin, mutta myös vammautumisen sosiaalisiin ja emotionaalisiin seurauksiin. Käsiroteesin sormien hienostuneen mekanismin perusteella sen oletettavasti haluttiin olevan käytännöllinen työkalu, joka mahdollisti työkyvyn säilyttämisen. Emotionaaliseen

Kuva 1. Mekaaninen käsiproteesi Turun linnan *Kruunun väkeä* -näyttelyssä. Turun kaupunginmuseo/Turun linna. Kuva: Marika Österlund 2025.

ja sosiaaliseen puoleen liittyi raajan menettämiseen liittyviä tunteita sekä muiden ihmisten suhtautuminen vammautuneeseen. Inhimillisistä tunteista ja suhteista kertoo myös proteesien muotoilu.²⁹ Turun kaupunginmuseon proteesi on koristeltu kauniisti, minkä lisäksi se jäljittelee käden piirteitä: kämmen on anatomisesti muotoiltu ja sormissa on kynnet. Marraskuussa 1884 *Åbo Tidning*, *Morgonbladet* ja *Nya Pressen* julkaisivat kaikki saman uutisen käsiproteesin saapumisesta kokoelmiin ja kommentoivat sen muotoilua. Käsiproteesin kuvaillaan olevan kiinnostava osoitus siitä, että menetettyjä raajoja on yritetty korvata keinotekoisilla jo kauan aikaa sitten, ja että käsiproteesin sormet ovat aivan kuin oikeassa kädessä.³⁰ Proteeseja siis kontekstoidtiin emotionaalisuutta kuvastavina ja eläviä ruumiinosia jäljittelevinä esineinä.

Esineestä käytettiin aluksi nimitystä ”mekaaninen³¹ rautakäsi” (*mekanisk järnhand*), mutta nykyisin se on luetteloitu kokoelmiin nimellä ”mekaaninen käsiproteesi”. Nimityksen ”rautakäsi” voi nähdä semioottisen mallin

merkinä, joka on tuottanut merkinkäyttäjien tulkitsemia merkityksiä sekä käsitteenä itsessään, mutta myös osana esineen näytteille asettamista ja kontekstointia. Ehkä tunnetuin rautakäden käyttäjä oli saksalainen 1500-luvun sotakapteeni Götz von Berlichingen, josta kirjoitettiin vuonna 1773 draama-näytelmä *Götz von Berlichingen: Rautakoura*. Hän oli menettänyt kätensä taistelussa vuonna 1504, ja draamanäytelmä vakiinnutti hänen asemansa keskiajan ritariuden jaloimpia arvoja edustavana henkilönä.³² Sanan proteesi etymologia taas johtaa kreikan lisäystä tarkoittavaan sanaan *prósthesis*. Lääketieteen sanasto kuvailee proteesin olevan ”menetettyä kehonosaa – – korvaava tekoaineinen jäljennös”.³³ Nimityksenä käsiproteesi tuottaa siis erilaisia merkityksiä verrattuna nimitykseen rautakäsi. Jälkimmäinen näyttäytyy henkilökohtaisempaan ja inhimillisempään kuin sana proteesi, joka korostaa esineen erillisyyttä ihmiskehosta. Tekniset objektit on kuitenkin nähty ihmisen tarpeiden jatkeina, joten proteesi on samaan aikaan ”elämän jatke ja elämälle vieras lisäke”, kuten filosofi Susanna Lindberg toteaa.³⁴

Vuosina 1907–1926 käsiproteesi oli sijoitettu tilaan, joka esitteli sekalaisia esineryhmiä kirkollisesta esineistöstä aina posliini- ja fajanssitavaraan sekä ”kalliisiin koristeisiin”.³⁵ Näyttelyssä oli esillä myös aseita, joten katse kääntyy taas sodankäynnin tematiikkaan. Museo oli kerännyt mittavat sotahistorialliset kokoelmat vapaussodan museon perustamiseen mielessään,³⁶ mutta vaikuttaa siltä, että käsiproteesia ei suoraan liitetty sodankäyntiin, sillä proteesi ei sijainnut samassa tilassa sotahistoriallisen kokoelman kanssa. Proteesin kanssa samassa tilassa oli kuitenkin esillä muun muassa Herman Flemingin³⁷ pistooleita; pistooli, jolla oli ammuttu kuuluisa rosvo ”Sika-Kyösti”; Kustaa III:n lahjoittama pyssy sekä viihdyttävä kuvaus siitä, kuinka viskaali piti virkasauvalla yllä julkista kuria.³⁸ Esineet ovat kurioositeettimaisia, kävijöissä ajatuksia ja mielenkiintoa herättäviä. Kaikkiin liittyy jonkinlainen tarina joko merkittäväksi koetun henkilön, esineen erikoisuuden tai muun piirteen kautta. Emootiot ovatkin keskeinen osa merkityksenantoa, ja niiden kriittisen tarkastelun kautta on mahdollista analysoida sitä, minkälaisia narrativeja museo rakentaa ja miten se asioita arvottaa.³⁹ Merkinkantajana ja dokumenttina käsiproteesi on edellä mainittujen lehtiartikkelien mukaan mielenkiintoinen osoitus raajojen korvaamisesta keinotekoisilla.⁴⁰ Samassa yhteydessä esittäväksi valitut, samankaltaiset ja yhtä lailla mielenkiintoiset esineet vaikuttavat nekin semioottisessa prosessissa syntyviin merkityksiin: käsiproteesin kummallisuuteen ja jännittävyYTEEN.

Vuosina 2007–2023 käsiproteesi oli esillä Turun linnan *Kidutusta, kuolemaa ja kummituksia* -kauhukierroksilla.⁴¹ Viihteellisyyden ja vakavien asioiden välimaastossa liikkuvat kauhukierrokset voi lukea *synkän turismin* kategoriaan. Tarkoitukseni ei ole ottaa kantaa synkän turismin tutkimusnäkökulmiin, vaan tarkastella merkityksenluontia sen kautta. Viime vuosikymmeninä kaikenlainen synkkyys on noussut suosioon, ja synkkiä vierailukohteita on tarjolla valtavasti, myös museoissa. Synkkä turismi on aiheuttanut yhtäältä kritiikkiä ja huolta tragedioiden epäeettisestä hyödyntämisestä, mutta toisaalta synkät kohteet herättävät kiinnostusta ja tunteita.⁴² Turun linnan kauhukierrosten kuvauksesta välittyy kuva opastuksesta, joka kauhuelementtien ja kummitustarinoiden lisäksi nojaa linnan ja menneisyyden ihmisten elämän synkempään puoleen, esimerkiksi sotiin, rikoksiin ja niiden rangaistuksiin sekä kuolemaan. Kierroksilla kerrottiin tarinoita esimerkiksi kuolemantuomioista ja linnassa nähdystä kummituksista.⁴³ Käsiproteesin merkityksen muodostumiseen vaikuttivat tässä yhteydessä esitettyinä siis menneisyyden synkät tapahtumat, kuvitteelliset kauhutarinat sekä esittämisympäristö eli keskiaikainen linna. Menneisyyden sotavammaan liittyvä esine näyttäytyi viihteellisenä ja pelottavana, mutta myös tunteisiin vetoavana jännittävyiden ja surullisten tarinoiden vuoksi.

Artikkelin kirjoitushetkellä käsiproteesi on esillä Turun linnan *Kruunun väkeä* -näyttelyssä, joka kertoo linnan sotilaista ja puolustamisesta. Näyttelyssä on esillä jalka- ja ratsumiesten varusteita sekä erilaisia pisto-, lyömä- ja ampuma-aseita.⁴⁴ Draamallisissa videoissa kerrotaan linnan elämästä. Esillä on esimerkiksi työhönsä leipääntynyt portinvartija, opintojaan pohtiva aatelisnuorukainen sekä huolestunut fatabuurivaimo. Videoesitysten läheisyydessä on esillä kulloiseenkin teemaan liittyvää esineistöä. Käsiproteesi on näyttelyssä liitetty sotilasparturista kertovan videon yhteyteen. Siinä parturi Anders Hansson kuvailee vuoden 1563 tapahtumia, kun Eerik XIV:n joukot pommittivat linnaa. Videolla kuvataan vammoja, joita sotilaat linnaa puolustaessaan saivat: luunmurtumia, haavoja, verenmyrkytyksiä ja raajojen menetyksiä. Proteesin yhteydessä esitetään lisäksi tekstein tietoa sotilaiden saamasta hoidosta, amputointien vaaroista sekä proteesista itsestään. Proteesin lähellä on esillä 1500-luvun vallipyssy, joka on mahdollisesti yksi raajojen menetyksiä aiheuttavista asetyypeistä. Näyttelyteksti mainitsee tykinkuulien repineen irti raajoja, mutta kuvailee myös tuliaseiden aiheuttamien vammojen tuhoisuutta. Vammoihin kulkeutui luotien mukana likaa ja roskia, jotka aiheuttivat verenmyrkytyksiä ja tulehduksia. Lisäksi mainitaan lääketieteen kehittyminen vakavien taistelu-

vammojen hoidon seurauksena. Näyttelyn käsityöläisiä kuvaavassa osuudessa kerrotaan tykinvalajien ja aseseppien tehtävistä, mutta proteesien valmistamista ei näyttelyssä ole avattu. Näyttely kuvaa viihteellisestä pinnasta huolimatta rankkoja asioita, ja käsiproteesi muistuttaa sodankäynnin synkkyydestä. Lääketieteen kehityksen teknologista puolta ei käsitellä, mutta näyttely painottuukin enemmän sodankäynnin ja puolustuksen emotionaalisiin seurauksiin.

Näyttelyiden lisäksi käsiproteesin merkityksiä rakentaa museoarvoa korostava kokoelmakonteksti. Turun kaupungin historiallisessa museossa ei ollut erillisiä kokoelmavarastoja museon ensimmäisinä vuosikymmeninä, vaan näyttelytilat toimivat samalla varastoina. Opaskirjoihin onkin koottu lähes kaikki kokoelmissa ollut esineistö.⁴⁵ Käsittelin aiemmin sitä, miten käsiproteesi oli sijoitettu sekalaisten esineiden tilaan vuosina 1907–1926. Tilan listauksen yhteydessä todetaan, että osa esillä olevista esineistä oli merkitty valkoisin numeroiduin lipuin, jotta ne voisi huomata paremmin tilan muiden esineiden joukosta. Liputettujen esineiden kuvailtiin olevan erittäin merkittäviä.⁴⁶ Tarkastelin liputettuja esineitä niiden kuriositeettimaisen esittämisen kautta sekä käsiproteesille merkityksiä tuottavana kontekstina.

Nykyisin pääosa kokoelmaesineistä on pakattu varastoihin, mutta museo pyrkii edistämään niiden saavutettavuutta⁴⁷ ja kokoelmia voi selata kokoelmienhallintajärjestelmä Ainassa ja Finnassa. Tällä hetkellä proteesi on luetteloidu museon ydinkokoelmaan, joka on erityisen arvonsa ”perusteella esille nostettu kokonaisuus”, jonka dokumentaatioon ja sisällöntuotantoon keskitetään resursseja.⁴⁸ Ydinkokoelman sisällä käsiproteesi lasketaan ”kokoelmahelmeksi”, joiden museo määrittelee olevan ”yksittäinen harvinaislaatuinen, historiallisesti kiinnostava tai visuaalisesti edustava esine”, josta kirjoitetaan merkitysanalyysi.⁴⁹ Merkitysanalyysin tuloksena ennalta luotujen kriteerien pohjalta tuotettu ”museoarvo”⁵⁰ perustuu siihen, ”miten hyvin objekti tai kokoelma välittää merkityksiä, joiden välittäjäksi se on museointiprosessissa valittu”.⁵¹ Tämän artikkelin kirjoittamishetkellä proteesin merkitysanalyysiä ei ole vielä kirjoitettu,⁵² joten käsiproteesin nykyisiä merkityksiä rakentaa pääasiassa sen käyttö museonäyttelyissä ja opastuksilla.

Museoesineiden merkityksenluonti, arvottaminen ja eettinen esittäminen

Turun kaupunginmuseon mekaaninen käsiproteesi on ehtinyt kokea suomalaisen museoalan kehityksen kokonaisuudessaan. Museon perustamisvaiheessa kokoelmiin liitetty proteesi on herättänyt museoesineenä erityistä mielenkiintoa alusta lähtien, jolloin sille alettiin rakentaa myös merkityksiä. Myöhemmin käsiproteesia on esitetty erilaisissa näyttelyissä, opastuksissa ja osana kokoelmia. Esittäminen perustuu tietoihin ja tarkoituksellisiin valintoihin, kun museot valitsevat kokoelmistaan esineitä ja esineryhmiä edustamaan ennalta rajaamiaan ilmiöitä. Museot kantavatkin valtavaa eettistä vastuuta sekä menneille että nykyisille ihmisille siitä, miten heitä museokontekstissa esitetään.⁵³

Vuoden 1891 luettelon perusteella käsiproteesin merkityksiä oli rakennettu erityisesti käsityöläisiin, koneisiin ja mekaniikkaan liittyen. Esittämiskontekstiin saattoi liittyä myös emotionaalinen, vammautumista koskeva näkökulma. Käsiproteesin myöhempi sijainti sekalaisten esineiden tilassa erosi esittämiskontekstiltaan ensimmäisestä näyttelystä kuvastaen 1900-luvun alulle ominaista näyttelyrakennusta, kun näyttely- ja kokoelmatilat olivat samoja ja tilat täytettiin aivan äärimmilleen.⁵⁴ Esineiden merkityksiä rakennettiin tällöin esittämisyhteyden kautta järjestelmällä niitä sarjoihin.⁵⁵ Kuriositeetikabinetin muistuttava tila vaikuttaa korostavan esineiden erikoisuuden ja jännittäväyyden rakentamia emootioita. Esineiden merkitsemiseen lipuin oli luultavasti tavarapaljoudesta johtuva käytännön syy, mutta samalla se tuotti esineille uusia merkityksiä ja nosti esineiden museoarvoa. Käsiproteesin erottuminen valtavasta esinemäärästä osoittaa sen, että siihen kohdistettiin resursseja ja se koettiin museoarvoltaan merkittäväksi esineeksi.

Tarkastelluista näyttelyistä vahvimmin käsiproteesin merkitykset rakentuivat sodan tematiikan ympärille *Kruunun väkeä* -näyttelyssä sen sodankäynnin vammoista kertovien osuukien kautta. Kuten jo edellä käsittelin, yhteyksiä sodankäynnin teemaan löytyi myös aikaisemmista näyttelyistä, mutta tulkinta jäi joko näyttelytilassa lähes täysin museovieraiden oman tietämyksen varaan tai esitystapa oli kuriositeettimainen. Yhteys sotilasparturista kertovaan videoon on luonut käsiproteesille kuitenkin uudenlaisia merkityksiä ja taustaa. Sen merkityksiä on rakennettu erityisesti sodankäynnin emotionaaliseen puoleen liittyen, mutta esimerkiksi aseita valmistaneiden käsityöläisten ja proteesien yhteyttä ei ole huomioitu.

Käsipteesia on museossa merkityksellistetty etenkin kahta emotionaalista ominaislaatua hyödyntämällä: 1) viihteellisiä ja esineen erikoisuudesta nousevia tunteita sekä 2) henkilökohtaisia, empatiaan liittyviä tunteita herättäen. Viihteellisyydestä ja erikoisuudesta ammensivat sekalaisten esineiden tilan jälkeen kauhukierrokset, joita käsittelin synkän turismin näkökulmasta. Vuoden 1891 näyttely ja *Kruunun väkeä* -näyttely taas vetosivat enemmän empatiaan ja inhimillisyyteen sidoksissa olevaan esittämistapaan.

Nykyhetkessä proteesin museoarvo on ”kokoelmahelmi”, mutta käytössäni olleista lähteistä ei selviä, miksi esine alun perin nostettiin erityiseen arvoon ja huomion kohteeksi. Merkitysten tarkastelun perusteella syynä saattaa olla esineen omalaatuisuus ja huomioarvo. Vaikka tiedot käsipteesin alkuperästä, valmistajasta ja käyttäjästä ovat puutteelliset, on esinettä taustoitettu ja esitetty tutkimustietoon perustuen, esimerkiksi sotilaiden ja sotilaspatureiden elämästä kertovin näyttelytekstein ja draamallisoin videoin.

Aktiivinen merkityksenluonti on välttämätön osa museoesineiden museaalista käyttöä. Tarve korostuu entisestään, jos esineen vajavaisiin kontekstiotietoihin ei voi tukeutua sitä esittäessä. Samalla kontekstiotiedoiltaan vajavaisiin museokokoelmiin syntyy ajan myötä merkitysten epätasapainoja, jolloin museoesineen museoarvon ja merkitysten muodostumisen perusteet saattavat jäädä epäselviksi – kuten esimerkiksi käsipteesin varhaisvaiheiden kohdalla. Esine on museaalisen elinkaarensa aikana liitetty useisiin teemoihin, mutta luodun yhteyden perusteita ei ole dokumentoitu. Museoesineiden merkitysten rakentuminen ja arvonmuodostusprosessit ovat monimutkaisia, eikä niitä kirjata esineen metatietoihin. Tarvetta tämän kaltaiselle dokumentaatiolle kuitenkin olisi, jotta museoesineiden muuttuvia rooleja museokontekstissa olisi mahdollista seurata. Museoesineiden moniaikainen tarkastelu haastaa perinteistä arvottamiseen perustuvaa tapaa ymmärtää museoesineitä ja tuottaa uutta ymmärrystä esineiden merkitysten ja museoarvon synnystä.

Viitteet

- 1 Aiemmin Turun kaupungin historiallinen museo, Turun maakuntamuseo ja Turun museo-keskus, nykyisin Turun kaupunginmuseo.
- 2 Turun kaupunki 2021, 9.
- 3 Luettelointitiedoissa myös muodossa B. F. ja K. F. Lindeström: Konow 1891, 15; Turun kaupunginarkisto, Turun kaupungin historiallisen museon pöytäkirja 13.11.1884. Ca:1, 49–50.
- 4 TMK1723; Turun kaupunki 2021, 20.
- 5 Hein 2000, 102–103; Kalela 2000, 63, 2012, 24; Marstine 2011, 5.
- 6 Drake 1995, 50.
- 7 Furu 2015, 58; Walz 2023, 551–554.
- 8 Häyhä, Jantunen & Paaskoski 2015, 7, 9.
- 9 Häyhä, Jantunen & Paaskoski 2015, 8; Morphy & McKenzie 2022, 2.
- 10 Esim. Kansallismuseon saamelaiskokoelman repatriaatio Saamelaismuseo Siidalle vuonna 2021: Suomen Kansallismuseo 2022.
- 11 Esim. juutalaisilta toisen maailmansodan aikaan ryöstetty kulttuuriesineistö: Adler 2007.
- 12 Esim. Cassman, Odegaar & Powell 2007; Fforde 2002; Harris 2015.
- 13 Turunen & Viita-Aho 2021, 96.
- 14 Smith 2006, 44.
- 15 Lykke 2010, 73–75.
- 16 Kalela 2000, 63; 2012, 24.
- 17 Hein 2007; Robert 2014; Stark 2011, 31; Tieteen termipankki 12.12.2025.
- 18 Hein 2007, 31, 37; Lykke 2010, 50–51, 70; Robert 2014, 26.
- 19 Robert 2014, 25–30.
- 20 Mt., 26–30.
- 21 Turunen & Viita-Aho 2021, 97.
- 22 Latham 2012, 64, Fiske 1996, 62.
- 23 Esineen voi nähdä dokumenttina, kun siihen on kohdistettu merkityksiin liittyvää prosessointia ja se nähdään todisteena jostain. Latham 2012, 58.
- 24 Latham 2012, 56, 58–59, 64.
- 25 Konow 1891, 15; 1926, 48–53.
- 26 Gagné 2018, 138.
- 27 Konow 1891, 15–16.
- 28 Mt., 15–16.
- 29 Gagné 2018, 145–149; Nolte 2018, 74.
- 30 *Morgonbladet* 1884, 4; *Nya Pressen* 1884, 2; *Åbo Tidning* 1884, 2.
- 31 Tai ”mekanillinen”, ks. esim. Konow 1907, 39.
- 32 Gagné 2018, 142, 148.
- 33 Duodecim Terveyskirjasto; Hawk 2018.
- 34 Lindberg 2017, 196.
- 35 Konow 1891, 15, 1907, 36–38, 1910, 49–51, 1913, 41–43, 1916, 42–42, 1918, 35–36, 1921, 44–45, 1923, 47–48, 1926, 54–55, Konow & Finnberg 1919, 47–49.
- 36 Drake 1995, 29, 55–56.
- 37 Synt. 1763. Isänsä Herman Classon Fleming oli Louhisaaren kartanon omistaneista Flemingeistä viimeinen. Konow 1907, 37; Kotivuori 2005a, 2005b; Suomen Kansallismuseo.

- 38 Konow 1907, 37–39.
 39 Smith 2021, 177, 304–306.
 40 *Morgonbladet* 1884, 4; *Nya Pressen* 1884, 2; *Åbo Tidning* 1884, 2.
 41 Teerijoki 2020.
 42 Sharpley 2009, 5; Sharpley & Stone 2009, 115; Stone 2009, 57.
 43 Turun kaupunki 2023.
 44 Mt.
 45 Rönkkö 2010, 234.
 46 Konow 1907, 36–38, 1910, 49–51, 1913, 41–43, 1916, 42–42, 1918, 35–36, 1921, 44–45, 1923, 47–48, 1926, 54–55, Konow & Finnberg 1919, 47–49.
 47 Turun kaupunki 2021, 29.
 48 Häyhä, Jantunen & Paaskoski 2015, 5, 2021, 173; Turun kaupunki 2021, 15, 19.
 49 Turun kaupunki 2021, 20.
 50 Häyhä, Jantunen & Paaskoski 2015, 5, 7.
 51 Mt., 8.
 52 Hintsala, Kari 4.12.2024.
 53 Hein 2011, 117.
 54 Rönkkö 2010, 234.
 55 Mt., 234.

Lähteet

Arkistoaineisto

- Turun kaupunginarkisto, Turku. Åbo stads historiska museum, Protokollsbok 1881–1885, Brefbok 1881–1883 (Ca:1).
 Turun kaupunginmuseum, Turku. Museon pääkirja 1897–1932, 1–12407.

Lähdeluettelo

- Adler, Andrew 2007. Expanding the Scope of Museums’ Ethical Guidelines with Respect to Nazi-Looted Art: Incorporating Restitution Claims Based on Private Sales Made as a Direct Result of Persecution. *International Journal of Cultural Property* 14 (1), 57–4.
<https://doi.org/10.1017/S0940739107070063>
- Buckland, Michael K. 1997. What is a ‘Document’? *Journal of the American Society for Information Science* 48 (9), 804–809.
- Cassman, Vicki, Nancy Odegaard & Joseph Powell 2007. *Human Remains: Guide for Museums and Academic Institutions*. Altamira Press, Lanham, New York, Toronto, Oxford.
<https://doi.org/10.1525/aa.2007.109.3.551>

- Drake, Knut 1995. *Menneisyys, nykyisyys, tulevaisuus: Turun kaupungin historiallinen museo – Turun maakuntamuseo 1881–1981*. Turun maakuntamuseo, Turku.
- Duodecim Terveyskirjasto. Proteesi, Lääketieteen sanasto. www.terveyskirjasto.fi/ltt04425
Viitattu 28.10.2025.
- Edson, Gary 1997. Ethics and Museums. Teoksessa Gary Edson (toim.) *Museum Ethics*, 36–53. Routledge, Lontoo & New York. <https://doi.org/10.4324/9780203973868>
- Fforde, Cressida 2002. Collection, repatriation and identity. Teoksessa Cressida Fforde, Jane Hubert & Paul Turnbull (toim.) *The Dead and their Possessions: Repatriation in Principle, Policy and Practice*, 25–46. Routledge, Lontoo & New York.
<https://doi.org/10.4324/9780203165775>
- Fiske, John 1996. *Merkkien kieli: johdatus viestinnän tutkimiseen*. Vastapaino, Tampere.
- Furu, Leena 2015. Objektin tiedot. Teoksessa Leena Furu (toim.) *Museoiden luettelointiohje: Esine*, 58–59. Museo 2015 & Museovirasto, Helsinki.
- Gagné, John 2018. Emotional Attachments: Iron Hands, their Makers, and their Wearers, 1450–1600. Teoksessa Stephanie Downes, Sally Holloway & Sarah Randles (toim.) *Feeling Things: Objects and Emotions Through History*, 133–153. Oxford University Press, Oxford.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780198802648.001.0001>
- Harris, Faye 2015. Understanding human remains repatriation: practice procedures at the British Museum and the Natural History Museum. *Museum Management and Curatorship* 30 (2), 138–153. <http://dx.doi.org/10.1080/09647775.2015.1022904>
- Hawk, Brandon W. 2018. Prosthesis: From Grammar to Medicine in the Earliest history of the Word. *Disability Studies Quarterly* 38 (4), 1–1. <https://doi.org/10.18061/dsq.v38i4.5398>
- Hein, Hilde S. 2000. *The Museum in Transition: A Philosophical Perspective*. Smithsonian Institution Press, Washington.
- Hein, Hilde Stern 2007. Redressing the Museum in Feminist Theory. *Museum Management and Curatorship* 22 (1), 29–42. <https://doi.org/10.1080/09647770701264846>
- Hein, Hilde 2011. The Responsibility of Representation: A Feminist Perspective. Teoksessa Janet Marstine (toim.) *Routledge Companion to Museum Ethics: Redefining the Ethics for 21st Century*, 112–126. Routledge, Abingdon, New York. <https://doi.org/10.4324/9780203815465>
- Hintsala, Kari. Amanuenssi, Turun kaupunki. Sähköpostiviestit 4.12.2024. Kirjoittajan halussa.
- Häyhä, Heikki, Sari Jantunen & Leena Paaskoski 2015. *Merkitysanalyysimenetelmä*. Suomen museoliiton julkaisuja 64. Suomen museoliitto, Helsinki.
- Häyhä, Heikki, Sari Jantunen & Leena Paaskoski 2021. How to be Dynamic: The Potential of Analysing Significance in Finnish Museum Collections. Teoksessa Nina Robbins, Suzie Thomas, Minna Tuominen & Anna Wessman (toim.) *Museum Studies: Bridging Theory and Practice*, 169–184. ICOFOM, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8964-4>
- Kalela, Jorma 2000. *Historiantutkimus ja historia*. Gaudeamus, Helsinki.
- Kalela, Jorma 2012. *Making History: The Historian and Uses of the Past*. Palgrave MacMillan, New York.
- Konow, Walter von & Jul. Finnberg 1919. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1891. *Turun kaupungin historiallinen museo. Luettelo, tehty elokuulla 1891*. Åbo-Tidningin kirjapainon-osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1900. *Tienopas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Åbo Tidnings Kirjapaino Osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1902. *Tienopas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Åbo Tidnings Kirjapaino Osakeyhtiö, Turku.

- Konow, Walter von 1904. *Tienopas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Åbo Tidnings Kirjapaino Osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1907. *Tienopas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun paino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1910. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1913. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1916. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1918. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1921. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1923. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Konow, Walter von 1926. *Opas Turun kaupungin historiallisessa museossa Turun linnassa*. Turun kirjapaino ja sanomalehti osakeyhtiö, Turku.
- Kotivuori, Yrjö 2005a. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: Herman Fleming. Akatemiasampo. <https://ylioppilasmatrikkeli.fi/henkilo.php?id=7616> Viitattu 7.10.2025.
- Kotivuori, Yrjö 2005b. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: Herman Fleming. Akatemiasampo. <https://ylioppilasmatrikkeli.fi/henkilo.php?id=9232> Viitattu 7.10.2025.
- Latham, Kiersten F. 2012. Museum Object as Document: Using Buckland's Information Concepts to Understand Museum Experiences. *Journal of Documentation* 68 (1), 45–71. <https://doi.org/10.1108/00220411211200329>
- Lindberg, Susanna 2017. Proteesi, robotti ja kyborgi. *Tiede & Edistys* 42 (3), 195–218. <https://doi.org/10.51809/te.105258>
- Lykke, Nina 2010. *Feminist Studies: A Guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing*. Routledge, New York. <https://doi.org/10.4324/9780203852774>
- Marstine, Janet 2011. The Contingent Nature of the New Museum Ethics. Teoksessa Janet Marstine (toim.) *Routledge Companion to Museum Ethics: Redefining the Ethics for 21st Century*, 3–25. Routledge, Abingdon, New York. <https://doi.org/10.4324/9780203815465>
- McCall, Vikki & Clive Gray 2013. Museums and the 'New Museology': Theory, Practice and Organizational change. *Museum Management and Curatorship* 29 (1), 19–35. <https://doi.org/10.1080/09647775.2013.869852>
- Morgonbladet* 13.11.1884 no 266, s. 3.
- Morris, Charles W. 1938. *Foundations of the Theory of Signs*. The University of Chicago Press.
- Morphy, Howard & Robyn McKenzie 2022. *Museums, Societies and the Creation of Value*. Routledge, New York. <https://doi.org/10.4324/9781003139324>
- Nya Pressen* 13.11.1884 no 310, s. 2.
- Nolte, Cordula 2018. Down and Out and Disabled in Middle Ages? Medieval Attitudes, Modern Assumptions and Public Dis/ability History. Teoksessa Patricia Rogue Martins, Alice Lucas Semedo & Clara Frayão Camacho (toim.) *Representing Disability in Museums: Imaginary and Identities*, 67–89. CITCEM – Centro de Investigação Transdisciplinar Cultura, Espaço e Memória, Porto, Portugali. <https://doi.org/10.21747/9789898970114/repr>
- Pearce, Susan Mary 1992. *Museums, Objects and Collections: A Cultural Study*. Leicester University Press, Leicester.
- Robert, Nicole 2014. Getting Intersectional in Museums. *Museums & Social Issues* 9 (1), 24–33. <https://doi.org/10.1179/1559689314Z.00000000017>

- Rönkkö, Marja-Liisa 2010. Museorakennukset ja näyttämisen taide. Teoksessa Susanna Pettersson & Pauliina Kinanen (toim.) *Suomen museohistoria*, 229–265. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Sharpley, Richard & Philip R. Stone 2009. (Re) presenting the Macabre: Interpretation, Kitschification and Authenticity. Teoksessa Richard Sharpley & Philip R. Stone (toim.) *The Darker Side of Travel: The Theory and Practice of Dark Tourism*, 127–145. Channel View Publications, Bristol. <https://doi.org/10.21832/9781845411169>
- Sharpley, Richard 2009. Shedding Light on Dark Tourism: An Introduction. Teoksessa Richard Sharpley & Philip R. Stone (toim.) *The Darker Side of Travel: The Theory and Practice of Dark Tourism*, 16–35. Channel View Publications, Bristol. <https://doi.org/10.21832/9781845411169>
- Smith, Laurajane 2006. *Uses of Heritage*. Routledge, New York.
- Smith, Laurajane 2021. *Emotional Heritage: Visitor Engagement at Museums and Heritage Sites*. Routledge, New York.
- Soares, Bruno Brulon & Anna Leshchenko 2018. *Museology in Colonial Contexts. A Call for Decolonisation of Museum Theory*. ICOFOM Study Series 46, 61–79. ICOM – International Council of Museums. <https://doi.org/10.4000/iss.895>
- Stark, Judith Chelius 2011. The Art of Ethics: Theories and Applications to Museum Practice. Teoksessa Janet Marstine (toim.) *Routledge Companion to Museum Ethics: Redefining the Ethics for 21st Century*, 26–40. Routledge, New York. <https://doi.org/10.4324/9780203815465>
- Stone, Philip R. 2009. Dark Tourism: Morality and New Moral Spaces. Teoksessa Richard Sharpley & Philip R. Stone (toim.) *The Darker Side of Travel: The Theory and Practice of Dark Tourism*, 56–72. Channel View Publications, Bristol. <https://doi.org/10.21832/9781845411169>
- Suomen Kansallismuseo. Historiaa, Louhisaari. <https://www.kansallismuseo.fi/fi/louhisaari/historiaa> Viitattu 27.10.2025.
- Suomen kansallismuseo 2022. Suomen kansallismuseolle ja Saamelaimuseo Siidalle Euroopan kulttuuriperintöpalkinto. Julkaistu 30.06.2022. <https://www.kansallismuseo.fi/fi/ajankohtaista/suomen-kansallismuseolle-ja-saamelaimuseo-siidalle-euroopan-kulttuuriperintopalkinto> Viitattu 14.1.2025.
- Teerijoki, Elina 2020. “Pelko on usein käsin kosketeltavaa, joskus joku pyörtyykin” – Museoiden kauhukierroksista on tullut huippusuositusta. *Museo* 3/2020. <https://museot.fi/uutiset.php?aid=15309> Viitattu 11.11.2024.
- Tieteen termipankki 12.12.2025. Ihmistieteet: Intersektionaalisuus. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:intersektionaalisuus> Viitattu 12.12.2025.
- Tlostanova, Madina V. & Walter D. Mignolo 2012. *Learning to Unlearn: Decolonial Reflections from Eurasia and the Americas*. The Ohio State University Press, Columbus.
- Turunen, Johanna & Mari Viita-Aho 2021. Kriittisen museon mahdollisuus? Gallen-Kallelan Afrikka-kokoelman uudelleentulkinnat 2000-luvulla. Teoksessa Anna Rastas, Koivunen Leila & Aile Aikio (toim.) *Marginaaleista museoihin*, 95–115. Vastapaino, Tampere. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-768-883-3>
- Turun kaupunki 2021. Elämä Suomen vanhimmassa kaupungissa: Turun museokeskuksen kokoelmaohjelma. Turun kaupungin julkaisu 2021. Turun kaupunki, Turku. <https://www.turku.fi/sites/default/files/document/turun-museokeskuksen-kokoelmaohjelma.pdf> Viitattu 12.12.2024.
- Turun kaupunki 2023. Kidutusta, kuolemaa ja kummituksia K-15-kierrokset. <https://kalenteri.turku.fi/fi-FI/page/65392590009f721e7c2e2f6a> Viitattu 24.7.2025.

- Vilkuna, Janne 2010. Suomen museoalan organisoituminen 1945–2009. Teoksessa Susanna Pettersson & Pauliina Kinanen (toim.) *Suomen museohistoria*, 27–46. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Walz, Markus 2023: Value. Teoksessa François Mairesse (toim.) *Dictionary of Museology*, 551–554. Routledge, Oxon, New York. <https://doi.org/10.4324/9781003206040>
- Åbo Tidning 12.11.1884 no 308, s. 2.
- Wahlroos, Tuija 2023. Historian ristivalotusta. Yhteiskuratointihankkeen tuloksia Gallen-Kallelan Museon Paluu Keniaan -näyttelystä. *Tahiti* 13 (2), 101–110. <https://doi.org/10.23995/tht.135975>
- Wetherell, Margaret, Laurajane Smith & Gary Campbell 2018. Introduction: Affective Heritage Practices. Teoksessa Margaret Wetherell, Laurajane Smith ja Gary Campbell (toim.) *Emotion, Affective Practices, and the Past in the Present*, 1–21. Routledge, New York.
- Wheeler, Ryan, Jaime Arsenault & Marla Taylor 2022. Beyond NAGPRA/Not NAGPRA. *Collections* 18(1), 8–17. <https://doi.org/10.1177/15501906211072916>

Sammandrag

Åbo slotts utställning Kronans folk visar en dekorativ mekanisk armprotes från 1600-talet. Den har varit en del Åbo stadsmuseums museisamling sedan 1884 och har sedan dess varit en del av kontinuerliga meningsskapande och värdeskapande processer. I den här artikeln frågar jag vilka slags betydelser som kan hittas i museiföremål och hur processerna för meningsskapande och värdering av museiföremål påverkar deras etiska representation. Den här artikeln syftar till att förstå dessa processer i många olika tider. Mening som skapas av museiarbetare och museidiskurser skapar intersektionell mening och värde för museiföremålen. Jag argumenterar att betydelsen och värdet av museiföremål måste förstås under hela deras livscykel för att deras användning ska vara rättvis. Det teoretiska referensram för denna artikel bygger på ny museietik och dess förståelse av intersektionell feminism. Som forskningsmetod använder jag Kiersten F. Lathams semiotiska modell som ser museiföremål som dokument. Resultaten visar att meningsskapande processer är avgörande för den museologiska användningen av museiföremål. Att undersöka samlingsföremåls funktion i många olika tider ger en ny förståelse för museiföremålens betydelse och museala värde och fördjupar samtidigt förståelsen för deras etiska representation.

Summary

Turku Castle's exhibition Crown's People display a decorative 17th century mechanical arm prosthesis. It has been part of the Turku City Museums collection since 1884 and has been part of continuous processes of meaning-making and valuation since then. In this article, I ask what meanings can be found in a museum object, and how their processes of meaning-making and valuation affect the ethical presentation of museum objects. This article aims to understand these multi-temporal processes. Meaning created by museum workers and museum discourses form on top of each other and create intersectional meaning and value to the museum objects. I argue that the meanings and value of museum objects need to be understood during their whole lifetime for their use to be fair. The theoretical framework of this article is built on new museum ethics and its understanding of intersectional feminism. As a methodology, I use Kiersten F. Latham's semiotic model that sees museum objects as documents. Results show that meaning-making processes are necessary for the continuous use of museum objects, especially when the context of the object has not survived. Understanding the meaning and values of museum objects multi-temporally is crucial for their ethical representation.

Kirjoittaja | Författaren

Marika Österlund (FM) on Turun yliopiston kulttuuriperinnön tutkimuksen väitöskirjatutkija, joka tutkii väitöskirjassaan suomalaisten museokokoelmien moniaikaisia merkityksiä. Österlund on kiinnostunut erityisesti museoiden kokoelmiin liittyvistä ongelmista ja eettisistä kysymyksistä, niihin liitetyistä merkityksistä ja kokoelmien reiluuteen liittyvistä kysymyksistä. Österlund työstää väitöskirjaansa Suomen kulttuurirahaston myöntämällä kolmivuotisella apurahalla.

Marika Österlund (FM) är en doktorand i kulturarvstudier vid Åbo universitet. Österlunds forskning fokuserar på meningsprocesser i museisamlingar över många olika perioder. Österlund är intresserad av problem och etiska frågor relaterade till museisamlingar, deras betydelser och rättvisa i museisamlingar. Dissertation finansieras av Finska kulturfonden med ett treårigt anslag.